

844Укр6
кр € 91

Олена СФІМЧУК

ЦАРИ

Легенди

КВАСИЛІВ

Тіні не мають ні імені, ні статі. Я можу назватися мужньою жінкою, а можу – витонченим слабким чоловіком, і жодне не буде правильно.

Та мова, зрештою, і не про мене, мова про села... Ви мене обов'язково обривайте, якщо я забалакаюся – бо останні двісті років мені рідко коли випадала нагода побалакати. Хіба з п'яницями – вони все одно думали, що я – то від горілки.

Так от... ви знаєте, як колись по Україні повзали села? Не те, щоб брали хати й ростили собі ноги і йшли, ні-ні... Просто молоді будували собі хати окремо від старих – гарніші, новіші (що тоді було хату побудувати – не те, що тепер!) а з часом старі хати валили (що тоді було хату повалити – не те, ой не те!) От – через пару сот років, де було поле, то стало село, а де було село – кущі, чагарі, а вже й поле.

Було два села, між якими лежав прокльон, але й вони потихеньку зійшлися в одне, так, що свіжий чоловік, йдучи по вулиці, і не побачив би, коли перейшов з одного села в інше. Так прийшли ті, хто колись пішли, переступаючи через прокльони, традиції страху і людську темінь.

Дуже давно, ще коли сонце світило інакше, було вже село Корнин давнім, волинським, дрімучим, патріархальним і поганським. І стали там ширитись незрозумілі настрої, особливо серед молодих. Старші сільські спочатку не звернули уваги на те, що збираються часто і все десь у лісі чи над річкою або в щільно зачиненій хаті, бо відомо – молоді, водить їх ще не Перун, а ніжний Лель... Але потім зрозуміли вони, що не смішки, що це прийшла в село та сама зараза з заходу, названа “християнство”. І жахнулись старійшини!

У хрещенні моє ім'я Христина, в поганстві мене звали Гая, і не могла довго звикнути до кострубатого нового імені, але мій Валко (в хрещенні – Костянтин) називав мене Христя, і так гарніше... Ми з ним не зв'язані поганським весіллям – нас повинчав священник-брат, поки що єдиних. І ми ховались, що вінчані, жили з батьками далі, і бачились рідко-рідко досі... А тепер житимемо нарешті разом, і разом пливемо, одним човном!

Сільські Старші вчора зігнали нас, як худобу, і зареклися сьогодні принести в жертву богині-Усті, щоб спала ця страшна повінь, котру боги наслали на них за наше відступництво. Вночі вірні, але не хрещені звільнили нас, і старші брати сказали, що треба тікати, аби десь заснувати своє село, жити і молитись там вільно! До нас приходитимуть нові і нові.... Стосовно ж Корнина – то Господь Бог їх карає повинню, за гріхи їхні.

Дехто встиг зайти в хату чи в двір взяти хоч що-небудь з собою, потім ми відв'язали всі човни, сіли самі, а які були зайві – ті знесла вода – і попливли.

Кались, дитино, мені приснився сон, ніби все кругом валиться і рушиться, ніби горять будинки, вогонь виривається з-під землі, а з неба падають каменюки. Мені було так страшно в тому сні, я бігла кудись – і побачила людей, котрі йшли спокійно, ніби нічого не бачили... І зараз, коли страшно набагато більше, ніж тоді, я вірю, що зараз серед тих людей...

"Валко! – покликка мене зліва Клим (ми часом ще звали одне одного старими іменами). – Глянь, Валко! Глянь, що вони зробили!"

Ще не сходило сонце, але вже було видно, і з боку села пливли до нас плоти. На одному силіні старіші, на інших – міцні воїни. Ми думали, що зараз вони почнуть стріляти або закидають нас смолоскинами, але раптом закричав найшановніший Кулик-лід:

"Чуйте! Ми проклінаємо вас, проклінаємо! Проклінають вас усі боги – боги отців! Проклінають кості діда! Проклінаємо вас – землею, росою, проклінаємо навечно кислою водою! І якщо Перун вас не спалить, Устя не потопить, Дажбог-сонце від вас не відвернеться – проклінаємо і дітей ваших! Довічно!"

Він сказав і чекав... чекав, а лютя кипіла в нас, я бачив, як деякі схопились за ножі, за списи, хтось мав навіть лук. Він чекав, поки ми першими почнемо бій, пам'ятаючи, що його поганські боги допомагають тільки тим, хто борониться.

Вода темно, мутно хлопалають тільки тим, хто борониться. Односельці-погани, що підпливали біля човнів. Ворожа, зла вода. Перегукувались в блакитному присмерку. Повзурили на дні нашого човна дві курки і півень, а на Климовому човні загавкав собака...

А здавалось уже, що ж утечемо від усього Корнина, похованого в лісі! Вода понуро лизалась опущені весла, дихала, хлопалась біля бортів – густа, змішана зі змитою землею, порожня, зла вода.

"Ми ж не погани... – сказала Христа (моя Галя). – Ми ж їх не зачепимо... ні..."

"То не він каже! – крикнув священик – То ворог людський говорить його голосом! Пливемо далі, брати! Простіть і пожалуйте їх..."

Я сів до весел, і потилиця мені боліла, ніби відчувала кам'яні наконечники стріл, нашілених на мене. Я грів, а Христа застигла, вчепившись руками в човен – зовсім нерухома, ніби дерев'яна, тільки очі кричали – пронизливо-сильні, пекучі... аж поки вони не повернули пливти назад.

Коли особливо діймає туга, я згадую той день...

І досі мені перед очима, як вони відпливають спокійні, безстрашні, ніби їх не зачепить ні полум'я, ні каміння з неба. Хоч нас так багато, і ми такі сильні – а помічили всі сидять, очей не піднімають, тільки ворухаться сірі сорочки. Чи ми чекали чуда, чи боліли їх?

Чийсь смолоскип зламався і впав у річку, зашипів, ударився і пошкріп по дну плоту, а тоді виринув даві, віниз і пішов за течією... тут Кулик-лід підняв голову.

"Ну, що ж – долому? – сказав. – Хай пливуть собі, куди хочуть... Як має бути, так хай і буде..."

А я тоді подумав, що обов'язково знайду їх, коли спадє вода...

Уже зранку ми були щасливі, як діти, кожен хотів щось зробити корисного, валили ліс, обтесували колоди. Навіть деякі дівчата взяли сокири в руки. Ще вчора поставили дерев'яного хреста.

Ми з Гасю нерозлучні. Наловили зранку риби, знайшли джерело і принесли звідти води, а вода – справжнє квасило. Тепер ми всі з'явимо одне-другого "квасилівцями".

Нам тут так радісно, вільно, всі щасливі, а ліс весняний, цвітуть квіти, а далі – мокрий дуг. Ми вже зібралися купити конячку одну на всіх, і поле разом засіємо, тільки Христа хоче ще й сама собі клатик скопати – на різну годину.

Минуло багато років, а я й досі броджу кругом Квасилова, бо було нерішуче, і не попливало слідом, а чекало, поки спадє вода, а потім, поки зберуть врожай, а потім...

Я не доказало, села справді зійшлися знов, але прийшла нова пошесть із заходу – чехи, і знов ожив Квасилів там само, де колись утікачі поставили хреста.

І ніколи не зійдуться села, бо є я... бо були прокліони... бо й досі живуть по закапелках свідомості старі древні боги. Живуть у крові, у снах, у традиціях, у казках. І тільки якщо вони зовсім відійдуть, щезне вічний страх і незлагода між батьками й дітьми, і нерішучість, і дикий нічний жах, що шалено трясє серце....

ТАЙКУРИ

Молоде сонце, по-ранковому косе, підсвічувало мені карту, яку розстелив собі на колінах, дивлячись, куди ми сьогодні підемо звідси. З палатки, яку ми важко ставили вчора під дощем, вийшла моя сестра "Сідай", – сказав я їй, і полескав колоду біля себе. Вона сіла, від неї пахло чи то перцем, чи то корицею.

Над річкою лежав ледь помітний білий туман з села, чути було брехунця і тяжке сапання під гору раннього автобуса.

"Давай... готуй істи..." – сказав я сестрі, рахуючи кілометри за масштабом. Вона не відповіла.

"Знаєш... – сказала вона, помовчавши. – Ти чув – сьогодні вночі хтось ходив..."

"Ні... і що?"

"Не чув? Довго ходив..."

"І що?"

"Я мусила піти виглянути..."

"Хтось був?"

"Не знаю..."

"Не знаєш – був чи не був???"

"Ні, здається, не було... а може, й був... не знаю...."

9.00

Літературно-художнє видання

Олена Єфімчук

ЧАРИ

Новели та легенди

Редактор *Лідія Рибенко*

Макет і дизайн *Тетяна Жаранова*

Підписано до друку 15.04.2007 р. Формат 60×84 ¹/₁₆.

Папір друкарський № 1. Гарнітура Times. Друк різнографічний.

Ум.-друк. арк. 5,4. Обл.-вид. арк. 5,6.

Тираж 400 прим. Зам. № 576.

Редакційно-видавничий центр
Національного університету водного
господарства та природокористування
33028, Рівне, вул. Соборна, 11.

92

Олена Єфімчук народилася в Рівному. Вчилася у школі, університеті, аспірантурі, викладала мистецтвознавство та математику в Національному університеті водного господарства та природокористування.

Називаючись Єфімчук Оленою, отримала премію Олеся Гончара за збірку новел "Юрба", редагувала Інтернет-сайт "Крейда" (www.krejda.org.ua) і дружила з різним цікавим народом.

Потім стала заміжньою жінкою, перебралась у Київ і народила сина Марка Артемовича.